

УДК 330.34

Губарь О.В.

канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА ЯК ДРАЙВЕР СТАЛИХ БІЗНЕС-ЕКОСИСТЕМ

Циркулярна економіка (ЦЕ) є сучасною концепцією, що передбачає перехід від лінійної моделі виробництва до замкнених циклів використання ресурсів [1]. Вона сприяє не лише зниженню негативного впливу на довкілля, а й створенню ефективних бізнес-екосистем, орієнтованих на сталий розвиток. Сутність циркулярної економіки полягає в мінімізації відходів, повторному використанні матеріалів та впровадженні ресурсоефективних бізнес-моделей, що робить її ключовим фактором стабільності та конкурентоспроможності компаній у довгостроковій перспективі [2].

У цьому дослідженні проаналізовано вплив циркулярної економіки на формування сталих бізнес-екосистем України через призму трьох основних аспектів: інноваційності, економічної ефективності та екологічної стійкості. Досліджено, як провідні українські компанії, такі як українська бізнес-група «Interpipe», ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь» та ініціативи стартапів у сфері переробки відходів, впроваджують циркулярні бізнес-моделі, а також розглянуто механізми масштабування таких підходів на рівні національної економіки.

«Interpipe» – один із лідерів металургійної промисловості України, який активно впроваджує циркулярні підходи у виробництві. Компанія переробляє металобрухт, що дозволяє зменшити споживання природних ресурсів, а також впроваджує енергоефективні технології, які скорочують викиди CO₂.

Це демонструє, як традиційна промисловість може інтегрувати принципи ЦЕ для підвищення екологічної та економічної ефективності.

ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь» також впроваджує ресурсозберігаючі технології, зокрема повторне використання води та переробка відходів. У 2020 році «Запоріжсталь» реалізувала проєкт зі зниження енергоспоживання та покращення ефективності водопостачання. Частина води, що використовується в процесі виробництва, очищується та повертається в замкнутий цикл, що дозволяє значно зменшити витрати природних ресурсів та підвищити ефективність використання води.

Євроінтеграційні перспективи і дотримання концепції сталого розвитку вимагають впровадження принципів циркулярної економіки, зокрема для Запорізького регіону актуально реалізовувати ініціативи в сфері переробки сміття. В регіоні вже працюють стартапи та ініціативи в галузі екології, зокрема компанії, що займаються виробництвом енергії з відновлюваних джерел (біогаз, сонячна енергія). Одним із прикладів є стартап, який спеціалізується на виробництві біопалива із відходів аграрного виробництва, що дозволяє зменшити залежність від традиційних джерел енергії та знижує рівень викидів CO₂. Українські стартапи, такі як «No Waste Ukraine» та «ReThink», працюють у сфері переробки вторинної сировини та створення замкнених циклів використання матеріалів [4]. Вони розробляють технології сортування відходів, стимулюють використання екологічно чистої упаковки та сприяють формуванню культури відповідального споживання серед населення. Ці приклади демонструють, як циркулярна економіка може бути впроваджена в різних секторах економіки, створюючи умови для сталого розвитку і економічної ефективності. Вони також показують, як важливі інновації в технологіях та бізнес-моделях для оптимізації ресурсів і мінімізації відходів.

Попри очевидні переваги ЦЕ, існують певні бар'єри, що стримують її впровадження в Україні, зокрема:

- високі початкові інвестиції у розробку нових технологій переробки та повторного використання ресурсів;
- регуляторні обмеження та нестача ефективних механізмів підтримки циркулярних ініціатив;
- низька обізнаність підприємств та споживачів щодо переваг переходу до циркулярної економіки [3].

Для подолання цих викликів необхідні узгоджені дії на рівні державної політики, бізнесу та суспільства. Уряди можуть стимулювати циркулярні ініціативи через податкові пільги, гранти на розробку технологій переробки та впровадження системи розширеної відповідальності виробників.

Циркулярна економіка може стати важливим інструментом для повоєнного відновлення України, зокрема через ефективне використання

ресурсів та зниження витрат на відновлення інфраструктури. Використання вторинних матеріалів для відновлення зруйнованих будівель та інфраструктури дозволяє зменшити потребу в нових ресурсах і знизити екологічне навантаження. Впровадження циркулярної економіки стимулює розвиток нових галузей, таких як переробка відходів і виробництво енергії з відновлювальних джерел, що створює робочі місця та підтримує малий і середній бізнес. Це також сприяє зменшенню залежності від імпорту матеріалів і енергоресурсів, підвищуючи економічну незалежність країни. Завдяки зменшенню викидів і збереженню природних ресурсів циркулярна економіка допомагає зберегти довкілля для майбутніх поколінь. Крім того, вона підтримує екологічну свідомість громадян і змінює культуру споживання, що є важливим аспектом для сталого розвитку. Впровадження циркулярних принципів допоможе Україні побудувати стійку та ефективну економіку після війни.

Отже, циркулярна економіка є не лише екологічною, а й стратегічною необхідністю для українського бізнесу. Її впровадження сприяє формуванню сталих бізнес-екосистем, що дозволяють компаніям досягати довгострокового успіху, мінімізуючи негативний вплив на довкілля та забезпечуючи ефективне використання ресурсів. Подальші дослідження у цій сфері мають бути зосереджені на розробці методології оцінки економічних та екологічних ефектів від впровадження циркулярних бізнес-моделей в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ellen MacArthur Foundation. The Circular Economy Concept. Режим доступу: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/key-ideas>
2. European Commission. Circular Economy Action Plan. Режим доступу: https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm
3. Kolupaieva, I., & Lindahl, M. (2025). Policy Recommendations for Building a Circular Ukraine. Journal of Cleaner Production. Режим доступу: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2025.144835>.
4. No Waste Ukraine: екологічні ініціативи в Україні. Режим доступу: <https://nowaste.com.ua>